

Klassiõitlus

—2033

Tallinna karistusewangimajas 16 VII 25
Istuvad (pahemalt poolt paremale): Eduard Jaama, Juhan Leesment. Seisavad: Albert Must, Hans Pent, Woldemar Hannibal.

Kapitalismuse stabiliseerumine

Kapitalistline maailm hõiskab, tal olla korda läinud neist hundiaukudest üle ronida, mis pärast imperialistlist sõda ta teed peaaegu läbipääsemataks tegid, ja sotsid wannuwad kõige kodanlise maailma keeltele, et nüüd uus kapitalismuse õitseae algawat. Aga selsamal ajal seisame näiteks tõsiasi ees, et senine suurem ja tugewam ilmariik — hiiglasumaade pöörane kurnaja ja üleilmne metsikum rööwik — Inglismaa samm-sammult ja aste-astmelt oma haa poole liigub; et terve rida maid (Poola, Balkani maad, Balti riigid jne) mädanemas, tagurpidi „arenemas“ wõi oma arenemises seismas on; et rõhutud rahwad, eesotsas Hiina hiiglasega, „kultuuralisele“ maailmale werise ja leppimata wõitluse elu ja surma peale kuulutawad. Nõndanimetatud „rahwasteliit“ higistab 2. Internatsionaali rõduhüüete saatel, kuidas kõiki riikisi „igaweseks rahuks“ ühendada, ent samal ajal on kapitalistlistel riikidel sõjawägi mõne sajatuhande wõrra suurem kui enne imperialistlist sõda, mil maailm üleliigse sõjariistade koorma all hoigas; Inglismaa palkab endale sõjariistuse sulaste salku, et nendega N.-Liitu ümbe piirata, kus kapitalismuse stabiliseerumise wastandina sotsialismuse stabiliseerumine ja kaswamine käimas.

Niisugusel silmapilgul oli Komintern kohustatud üleilmse majanduslise seisukorra kohta selge otsuse tegema, et oma sektsioonidele kindlaid näpunäiteid poliitika ja taktika asjus anda. Seda tegi ta oma täidesaatwa komitee VII laiendatud täiskogu koosolekul.

Seni kõneldi kapitalismuse ajutisest ja osalisest stabiliseerumisest (püsiwaks muutumisest), kuid milles see end igal maal õieti awaldab ja kuidas sellega asi igas üksikus riigis on, polnud mitte küllalt wälja selgitatud. Wiimsel ajal kõneles Nõukogude-Liidu komm. partei wastasrind (näit. sm. Sinowjew), et stabiliseerumist enam õieti olemaski pole. Sm. Buhaarini aruanne selles küsimuses tegi terve rea asju täpsemaks, näidates, kuidas meie praegust kapitalismuse stabiliseerumist peame mõistma.

Mida me praeguse kapitalismuse stabiliseerumise all mõistame? Küsimust, kuiwõrd kapitalismus sellest terawast kriisist wälja on rabelenud, mida ta pärast imperialistlist sõda läbi elas. Et seda rewolutsioonilist seisukorda, mida 1919/20. aastal näha wõis, praegu enam ei ole, selle juures pole kahtlust; seda tõendab statistika, seda wõime tegelikust elust järeldada. Küsimus on, kuiwõrd see kapitalismuse stabiliseerumine ajutine, osaline on. Sotside teoreetikud leiawad, et kapitalismuse uus arenemise ajajärk on alanud, kus kapitalistlise walmistamise korralagedusest nii üksikutele maadele kui ka üleilmses ulatuses üle saadakse. „Rahwasteliit“ näit. aitawat sõjad ära hoida. Kapitalistline ühiskond olla teiseks muutunud, — niisuguseks, millest sotsialismus ilma proletarise rewolutsioonita wälja arenewat jne. Mida näeme aga lähemal waatlusel tõepoolest?

Stabiliseerumist näitawad mitmed asjaolud. Kõigepealt kapitalistlise walmistuse kaswamine. Näit. kogu maailmas (NSWL wälja arwatud) saadakse kiwisütt ja walmistatakse malmi peaaegu samapalju kui enne sõda (1913. a.), terase walmistamine oli 1925. a. 15 prots. wõrra suurem kui enne sõda. Puuwilla saak tõusis 1925. aastal sama kõrgele kui 1913. a. Nii wõib ütelda, et kapitalismus umbes 1926. aastaks sõjaeelsele seisukorrale jõudis.

Wäliskaubanduses on kapitalismus peaaegu sõjaeelse määrani jõudnud. Rahaasjanduse korraldamises on wiimsetel aastatel samati edusamme olnud. Saksamaa ja Inglismaa on oma raha kullapariteedini tõstnud, see on, sõjaeelse seisukorraneni jõudnud. Terve rida maid on aga weel langewa wõi vähemalt kõikuwa walutaga (suuremad neist on Prantsusmaa ja Poola). Igatahes peab üleüldises kokkuwõttes ka sel alal stabiliseerumist tunnistama.

Kuid samal ajal on terve rida asjaolusid, mis näitawad, et see stabiliseerumine ajutine ja osaline on. Kui kapitalistliste maade arenemist pärast imperialistlist sõda waadelda, siis näeme, et see enam niisugune seadusepärane pole

nagu enne sõda, kus kapitalismuse kaswamise-eas oli. Kriisid järgnewad lühikeste waheaegade järele, korratult, kuna enne sõda nende waheaeg umbes 10 aastat oli. Kui üleilmset walmistust waadeld, siis näeme 1919. a. ta langemist, 1920. a. tõusu; 1921. a. on jälle teraw langemine. 1922./23. a. uueste tõus, kuna Saksamaal aga määratu teraw kriis tekkib. 1924. a. on üleilmse ulatuses (läbistikkude) teatud langemine, 1925. a. tõus (Saksamaal aga teraw kriis, niisama Inglismaal) jne. Sellejuures peab silmas pidama, et majanduslised ja poliitilised tegurid nõnda üksteisega seotud on, et majanduslised kriisid kõige keerulisematel põhjustel tekiwad. Näit. 1923. a. kriis Saksamaal on seotud Ruhriima okupeerimisega, Inglismaa kriis 1925. a. söetöölise streigiga jne. Ühtlasi on määratu suur kõikumine walmistuse ja hindade alal, mille sarnast enne sõda kunagi polnud. Näit. langes Inglismaal 1921. a. walmistus 60 prots. wõrra, P. - Ameerika Ühisriikides 48 prots. wõrra. Umbes sama suure protsendi wõrra langesid mõnel aastal hinnad. Sm. Buhaarin nimetab niisuguseid kriise ja nii suurt walmistuse ning hindade kõikumist majanduslise organismi haiglase seisukorra tunnustajateks.

Teiseks stabiliseerumise ajutise iseloomu tundemärgiks võib kapitalistlike maade arenemise mitmesugust kiirust ja mitmesuguseid hoosihiti nimetada. Põhja-Ameerika Ühisriikides kaswab kapitalismuse weel õige kiirelt, Eroopa kapitalistlikes riikides aga pole majandus weel kaugeltki sõjaeelse tasapinnani jõudnud, kusjuures üksikute Eroopa riikide majanduse arenemise juures määratu suurt wahet võib näha: Inglismaa majandus langeb järjekindlalt, Prantsusmaal tõuseb nagu Saksamaalgi jne. Järgmine tabel näitab, kuidas arenemine mitmesugusel wiisil läheb.

Walmistus 1925. aastal (protsendid sõjaeelsest valmistusest):

	Süsi	Malm	Te- ras	Külwi- pind
Üleilmne walmistus (ilma N.-Liiduta)	98	96	115	113
Eroopa (ilma N.-Liiduta)	90	78	94	91

	Süsi	Malm	Te- ras	Külwi- pind
P.-Ameerika Ühisr.	102	119	141	111
Inglismaa	84	61	96	84
Saksamaa	94	93	103	93
Prantsusmaa . . .	108	95	100	82

Nii näeme, et samal ajal, kus näit. üleilmne malmi walmistus 96 protsenti sõjaeelsest on, Inglismaal see protsent kõigest 61 on ja kogu Eroopas ainult 78 protsenti. Samati on kiwisõega: üleilmse ulatuses annawad söekaewandused peaaegu sõjaeelse määra (98%), aga Eroopas on see protsent ainult 90 ja Inglismaal kõigest 84%. Olgu möödamminnes tähendatud, et niisugune mitte-ühetaoline arenemine kapitalismusele iseäranis hädaohtlik on, kuna ta ühel ehk teisel maal proletaarsele rewolutsioonile wõiduwoimalused wõib anda. Niisugune arenemine, kus üks maa oma arenemises teisest suure kiirusega mööda tormab, ajab imperialistlisi riikisi asumaid, mõjualuseid maid (oma kaupade turgusi ja tooresaineallikaid) uueste jaotama, see wiib aga sõjariistus kokkupõrgetele ja sõdadele, nagu seda imperialistlike sõja ajal iseäranis selgelt nägime. Niisugusel silmapilgul tekkib siin ja seal iseäranis teraw otsekohene rewolutsiooniline seisukord.

Edasi võib kapitalismuse ebamäärase seisukorra tunnustajaks seda pidada, et ta walmistuseaparaat (tehased, wabrikud, weoabinõud jne) suurelt osalt tegewuseta seisawad. Näit. wiimastel aastatel on P.-A. Ühisriikides walmistuseaparaadi tegewusejõust ainult umbes kolmweerandit ära kasutatud. Weel halwem on asi Saksamaal. Millest see tuleb? Walmistuseaparaat on palju tugewam kui kaubatarwitaja, ostja. Kaupade jaoks pole turgusi. Selle nähtusega käib käsikäes ka töötatöölise hulk. 1926. aastal oli töötatöölise arw Eroopas ligi 6 miljonit inimest, kusjuures neid töölisi pole arwesse wõetud, kes ainult mõni päew nädalas töötawad. Ja need töötatöölised ei wähenes praegu, waid näitawad kaswamise hoosihiti. Ei ole mingit teed näha, mis kapitalistlikele riikidele wõimaluse annaks neile hulkadele tööd muretseda.

Kuid peale nende tõsiasjade, mis kapitalismuse püsiwuse kõikuwaks tee-

wad, on weel teised tegurid, mis teda otsekohe lahutawad ja talle surmahäda-ohu ähwardawad tuua. Siin ei saa Englise üleüldist streiki nimetamata jätta. Sellest kõnelemata, et see streik Englise kapitalismusele otsekohe majandusliselt ränga hoobi andis, peab seda rewolutsioonilist tegurit silmas pidama, mis Englise proletariaadi kujul üleilmsete töölisteklassijõudude waekaalule on wisatud. Englise proletariaat, keda Marx omal ajal „kodanliseks-muutunud tööliklassiks“ nimetas, tööliklass, kes neist raasukestest, mis paljaksröõwitud asumaade arwel kodanluse laualt maha pudenesid, end wõrdlemisi hästi toitit, — see proletariaat on nüüd rewolutsioonilise wõitluse teele astumas ja osalt juba astunud.

Nagu täienduseks on Englise rewolutsioonilise liikumise algusele Hiina suur rewolutsioon. Englise imperialismuse majandusline ja poliitiline nõrgenemine annab asumaadele ja poolasumaadele, kes selle riigi wõimukandjatekildkonna käppade wahele haaratud, kergema wõimaluse sõjariistus ülestõusu abil oma tallatud õigusi maksma panna. Hiina suur rewolutsioon on selle hiiglaikumise esimeseks waatuseks. Hiina rewolutsioon on ühtlasi üheks neist teguritest, kes Englise imperialismuse jalgealust lõhuwad ja seega Englise töölisteklassi rewolutsioneerumist kiirustawad. Hiina rewolutsioon, mis märguandeks saab teistele rõhutat rahwastele, ulatab oma mõju poolst weel kaugemale. See hoop ei taba mitte üksnes Inglismaad silmaaku. Indoneesia pärismaalaste ülestõus Hollandi wägijawallalitsete vastu näitab, kuidas Hiina tuleleegi sädemed sadade ja tuhandete kilomeetrite taha ulatawad. Kui Hiina rewolutsioon nõnda edasi süweneb nagu seda praegu loota wõib, siis jõuab ta sotsialistlikele „rööbastele“, aga see tähendab otsekohest ja täielist liitlase-hiiglaste tekkimist N.-Liidule. Igatahes on Hiina rewolutsioon niisuguseks auguks kapitalismuse müürides, et teda ükski lobisemine kapitalismuse uuest õitseajast, mis „rahwasteliidu“ rahuingli tiibade all sündima pidawat, kinni toppida ei jakska.

Aga kõige suuremaks kapitalismuse stabiliseerumise wastandiks, kõige suu-

remaks näitajaks, et see stabiliseerumine osaline ja ajutine on ning et teda kuidagi sõjaeelse kapitalismuse püsiwusele wõrrelda ei saa, on sotsialismuse stabiliseerumine ja kaswamine Nõukogude Sotsialistlike Wabariikide Liidus. N.-Liidu majandus kaswab järjekindlalt ja pealegi kiiremalt kui kapitalistlike maade majandus kunagi on kaswanud. Näit., külwipind langes N.-Liidus suure imperialistlike sõja ja kodusõja ajal ligi 40 protsendi wõrra, kui teda 1909.—1913. a. külwipinnaga wõrrelda; teistes riikides oli langemine kõige rohkem paarikümne portsendi wõrra. Nüüd on aga N.-Liidu külwipind neile maadele järele jõudnud — ta läheneb nagu sealgi sõjaeelsele määrale. Tööstuses on see kaswamise kiirus iseäranis silmatorkaw. Näit., terase walmistamine kaswas siin wiie aasta wältel umbes 50 korda suuremaks kui 1921. aastal. Seda sama suurt kaswamise kiirust näitawad teised tööstuseharud. 1926/27. aastal jõuab tööstus sõjaeelsest seisukorrast mööda (mõnes walmistusharus on ta juba ennem sõjaeelsest tasapinnast kõrgemale tõusnud, näit. elektritööstuses). Ühtlasi muutub N.-Liit ikka rohkem tööstusemaaks, see on: tööstus mängib oma kaalu, oma tähtsuse poolst kogu rahwamajanduses ikka suuremat osa. 1925/26. eelarweaastal oli tööstuse osa kogu rahwamajandusest 38 prots., see on — niisamapalju umbes kui enne sõda; käesolewal aastal tõuseb tööstuse osa 40 protsendini, seega astub ta põllumajanduse ja tööstuse sõjaeelsest wahekorradest mööda tööstuse kasuks. Hiiglaosast kaswawast tööstusest on sotsialistiline — kuulub töölis-riigile ehk ühistegewusele (1923/24. a. oli sotsialistlist tööstust ligi 95 prots., läinud aastal tõusis ta 95 protsendini). Niisama on kaubanduses peaosa riiklike ja ühiskondlike asutuste käes, kuigi siin eraettewõtjad weel laiemas ulatuses töötawad; aga ka siin väheneb nende osa (ülemalnimetatud aastate wältel tõusis riiklike ja ühistegelise kaubanduse protsent 59 pealt 76 protsendini, kuna erakaubanduse osa kogu kaubanduses wastawalt langes).

Juba see, et endine Wenemaa üleilmse kapitali tegewusepiiridest wälja langes, oli rängaks hoobiks kapitalist-

lisele maailmale. Wenemaa oli turuks, kuhu enamarenenud kapitalistlikud maad oma kaupasi saatsid — algades nõõp-nõeltest ja lõpetades wabrikute sissesedetega. Samal ajal oli Wenemaa wilja ja tooresaine maa. Siin on muu seas ligi 40 protsenti kogu maailma nahwtatagawaradest maapõues peidus. Niisuguse maa kapitalistlisest kaupade ringjooksust wäljakiskumine halwas kogu maailma majandust ja halwab praegugi; mitte asjata ei ole kapitalistlikel maailmal, kes N.-Liitu wiimse weretilgani wihkab, ometi töölisteriigi kui „kauba-

sõbra“ wastu suur huwitus, mis isegi nõnda kaugele ulatab, et kodanlus wahel ühest ja teisest riigist sellele wiatud maale laenu annab...

Kui kõiki neid asjaolusid silmas peame, mis kapitalismuse tugewnemisega praegu kaasas käiwad, siis peame tõega tunnistama, et kapitalismuse stabiliseerumist eitada ei saa, kuid et see stabiliseerumine osaline, ajutine on. Ja sellest tuleb klassiteadliku proletariaadi eelwäel ja juhil, Kominternil, wastawad järeldused teha.

J. A.

Fasshismus Leedus

Leedu fasshistlike riigipöõre puhul „Klassiwõitluse“ kirjutanud Leedu kommun. partei juht

W. Mickiewicz-Kapsukas

Fasshismuse tekkimine Leedus

Itaalia, Bulgaaria ja Poola järel tuli Leedu. Ka siin jäi kodanline demokraatia täieste pankrotti. Iseseiswuse esimestel aastatel lubas ta töörahwale kullamägesid, kuid peagi nähti, et see pettus oli. Rahutus hakkas maal kasvama. Kui walitew kristlik - demokraatiline blokk (seisab kolmest parteist koos: päris kristlased, kristlik põllumeesteliit ja kristlik töö-föderatsioon) selle tagajärjel 1922. a. sügisel walimistel kaotas, siis keeras ta järsku demokraatiale fasshismuse poole. Ainult fasshistlike abinõudega lootsid need pangahärrade, hallparunite ja mõisnikkude esitajad wõimu käes hoida. Itaalia fasshistlike pöõre kordaminek andis weel hoogu takka.

Awaliku fasshistlike pöõreni asi seekord aga weel ei läinud, sest 1923. a. maikuu walimistel said kristlikud fasshistid seimis jälle enamuse, aga nende organiseeritud salgad tegutsesid edasi, panid wäikseid juutide rüüstamisi toime, peksid üksikuid kommunistisi jne.

Et mitte uueste wõimu kaotada, pandi terwel maal must reaktsioon maksma; tööliste organiseerimise wabadus lämmatati täielikult ära. Kuid see külwas weel suuremat rahutust.

Peale kristlikkude fasshistide tekkis weel rahwusliste fasshistide organisat-

sioon — Leedu hallparunite ja mõisnikkude wäike, elaw ja kõige tagurilisem partei. Ta juhid Smetona ja Woldemaras soowitasid mitmel, korral kuningriiklist korda, kahekojalist rahwaesitust jne. Selle oma tagurlusé ja mõisnikkude poolehoidmise pärast ei sallitud seda parteid ja ta ei saanud seimis ühtegi kohta. Kuna ta liikmete hulgas aga küllalt haritlasi oli, kes ministritoolile kippusid, kristlikud fasshistid neid sinna ei kutsunud, siis sundis see rahwuslasi wastasrinda astuma ja awalikult fasshistlist lippu üles tõstma. Nende organisatsiooni etteotsa astus endine tsaariohwitser, praegune fasshistiline sise-minister Musteikis.

Juba 1925. a., kui walitew kristlik-dem. partei ennast lajade töörahwahulkade silmis oma tagurilise ja müüdawa poliitikaga lõpulikult oli ära määrinud, kawatsesid rahwuslased fasshistlist pöõret toime panna, ei julenud seda aga ilma wälise toetuseta läbi wiia.

Wiimase pöõre sisemised ja wälised põhjused

1926. a. maikuu walimistel sai rahwapartei, kes jõukale ja keskmisele talurahwale tugeneb, ja sotsiaaldemokraatia wõidu. Need löid wäikekodanlike walitsuse, kes kristlaste tagurilise wastu wõideldes ja lajadele hulkadele

toetades sunnitud olid töölistele ja kehemale talurahwale mõnesuguseid wabadusi andma. Poliitikasüüdlastele anti peaaegu täieline amnestia; ametiühisused hakkasid kiireste edenema, ja kuigi põranda peal ainult sotsiaaldemokraatia tööliste hulgas tegutses, oli kommunistide mõju puhtproletaarsetes organisatsioonides siiski tugewam. Kaswas „pahempoolne“ tööliste ajakirjandus. Töölised püüdsid streikide abil oma seisukorda parandada.

See kõik ajas Leedu suurkodaanluse — hallparunid, mõisnikud ja papid walitsuse wastu wihal keema ja õhutas fasshismuse tuld takka. Nende parteid hakkasid hoolega fasshistlisele pöorele ette walmistama.

Sellele andis hoogu weel Nõukogude-Liiduga tagatislepingu tegemine. Leping tehti laiade hulkade surwel ja leidis tõeste laialist poolehoidu töörahwa ja talunikkude seas. Aga kuiwõrd see Leedu iseseiswust kindlustas, sedawõrd ajas ta imperialistlikel riigid, iseäranis Inglismaa ja ta käsiku — Poolamaa — wihale, kes Nõukogude-Liidu wastu Baltimerest Mustamereni ühist wäerinda püüawad luua. Samati wihased olid lepingu üle ka Leedu tagurused, kristlased, kes walmis olid kas wõi Poola abiga rahwaparteilt wõimu ära kiskuma. Sest kuigi nad sõnades Poola „ägedad“ wastased olid, mõttlesid nad ometi aina temaga kokkuleppimise peale.

Inglismaa ja Poolamaa astus awalikult rahwapartei walitsuse wastu wälja: laen pandi kinni ja Leedu kaubandusele tehti wäljas suuri raskusi. Seespool ässitati kristlasi fasshistlisele pöorele ja töötati selleks abi. Ja kristlikud demokraadid hakkasid õnge ning ruttasid tagawarawäe-ohwitseridest, endistest Leedu wabatahtlistest, üliõpilastest, küttidest (hallparunite põlgadest) jne fasshistlisi salku looma.

Inglismaa plaanid

Kristlaste fasshistlises häälekandjas „Tautos valia“ (Rahwa tahtmine) kirjutas üks selle partei juht 14. now. awalikult, et Leedu peab nende riikidega ühinema, kes Inglismaa juhatusel ette walmistawad ja

jõudu koguwad, et punase enamlise peletise pead purustada“. „Inglased walmistawad endid surmawõitlusele enamlusega; nad koguwad jõudu, koondawad poolehoidjaid... Inglise sisteemis peab esimese ahelikult kaitsemüür neist riikidest sündima, kes endid Wenemaast lahti on lõõnud ja keda otsekohene enamluse hädaoht ähwardab, nimelt Soomest, Eestist, Lätist, Leedust, Poolast, kuhu weel Rumeenia ja Türgimaa juure tulewad: keskosa selles ahelas peab Poolamaa etendama — kui ta nurgakiwi. Poola maikuu riigipöore, mis Wenemaa taltutamata wastase Pilsudski walitsuse etteotsa tõstis, oli Inglismaaga enne kokku lepitud.“

„Üsna tõsised sammud“, kirjutatakse edasi, „astus Inglismaa ka seks, et Leedumaad oma poliitikasse tõmmata, kusjuures meie walitsejatele selgeste mõista anti, et Poola peale wastawat surwet awaldatakse, et see Wilna tagasi annaks...“ Iseäranis wihane on aga kristlik artiklikirjutaja selle üle, et rahwapartei walitsus Nõukogude-Liiduga lepingu tegi ja sellega Inglismaa wiha alla langes.

See kirjatükk awas kristlikkude demokraatide kaardid ja näitas käegakatsutawalt, kes Leedu fasshistlist pöoret õhutas ja missugused eesmärgid sel olid: oli see ju kõik „Inglismaaga enne kokku lepitud“ ja Nõukogude-Liidu wastu sihitud. Leedu kristlased ja nende fasshistiline wõitlusestaap on ainult Inglise imperialistlike ja seega ka Poola poliitika kandjad Leedus.

Leedu riigipöore

Paar wiimast kuud oli selge, et fasshistiline riigipöore läheneb, sellest kirjutati otse awalikult, niihästi fasshistide kui ka wastaste pool. Silmapetteks tehti aga pöörast ässitusetööd kommunistide ja ametiühisuste wastu. Walitsewad parteid nägid fasshismuse tõusu, tegid demokraatiast ja rahwa tahtest suuri sõnu, kuid ei tõstnud sõrmegi riigipöore awaliku ettewalmistuse wastu: selle asemel hakati töölisteorganisatsiooni sulguma ja kommunistisi wangistama.

Sotsiaaldemokraatidel ja rahwaparteil oli mässumeeste nimekiri juba kuu aega enne wäljaastumist teada; wäljaastumise eelõhtul said nad kawatsuste kohta kõige täpsemad teated, aga ei wõtnud selle wastu ühtki tõsist sammu ette. Seesuguses seisukorras oli käputäiel fasshistlistel ohwitseridel (kelle hulgas ka ümberietatud papiseminaristisi ja erafasshistisi oli) kerge mõnda sõjawäeosa wälja tuua, seimi laiali ajada, walitsust ja presidenti (õösel wastu 17. dets.) wangi wõtta ja uut ajutist walitsust luua, mille etteotsa kristlik dem. Plehawiczius asetati.

Seni walitsenud erakonnad olid täieste wõimetud wastu panema, kuigi neil wõimalik oleks olnud truuks jäänud sõjawäge wälja tuua. Seda aga ei tehtud. Veel enam: kui raudteelased streiki tahtsid wälja kuulutada, keelasid sots.-dem. juhid selle kõige kindlamalt ära. Juba 17. dets. astus president ühes ministritega sõnakuulelikult ametist ära ja andis wõimu aralt fasshistidele. Uueks „presidendiks“ — tegelikult fasshistliseks diktaatoriks — waliti Smetona, peaministriks Woldemaras, mõlemad rahwuslased.

Tööliste, töötawate talunikude ja isegi soldatite kaugelt suurem enamus oli fasshistlise pöõre wastu, kuid nad olid organisatsiooniliselt nõrgad ja ette walmistamata. Rahwapartei ja sots.-dem. jätsid need hulgad äraandlikult fasshistide ohwriks.

Ainult kommunistiline partei oleks hulgad fasshistide wastu wõitlusele wõinud wiia, kuid ka tema ei olnud sündmuste wastu ette walmistatud, ta juhid ja paremad tegelased wangistati otsekohe, ja nii ei suutnud partei hulgalist wäljaastumist organiseerida.

Fasshistide häbemata prowokatsioon

Et oma häbemata teguwiisi ja met-sikut terrori töolisteklassi ja kehwea talurahwa eelwäe wastu õigustada ja neid, kes fasshistisi selja tagant nõuga ja rahaga toetasid, wälisilma eest wargata, laotasid Leedu fasshistid jutu laiali, nagu oleksid kommunistid riigipöõret ette walmistanud, nõukogudewõimu wälja kuulutada ja Leedut Nõukogude-Liiduga ühendada tahtnud.

See on täieste wale — mingisugust pöõretei walmistanud ei Leedu kom. partei ega ametiühisused ette. Partei kindlustas oma organisatsioonisi, tõmbas hulka ametiühisustesse, löi ühist wäerinda kiriklise tagurluse ja fasshismuse wastu, wõitles töörahwa lähemate ülesannete eest. Kõik see oli seotud ta põliste hüüdsõnadega; tööliste- ja talurahwalitsus ja proletariaadidiktatuur; kuid selle diktatuura teostamine ei olnud ei tänase ega homse päewa küsimus.

Selle fasshistlise prowokatsiooni ettekääne all lasti 27. dets. hommiku sõjajakohtu otsusel maha: Leedu komm. partei kk. poliit. büroo liige Karl Poshela (Petrowski, Adolf jne), poliit. büroo liige Josef Greiffenberger (Wiktor, Nanjokas jne), Mopri kk liige Kasis Gedris ja Leedu kom. noorsooüh. kk. liige tööline Rafael Tshornõi. Nähtawaste walmistatakse veel teisi tapmisi ette.¹

Leedu fasshistiline walitsus tunneb oma jalgealuse nõrkust; ta teab, et laiad hulgad ta wastu on, ja sellepärast püiab ta metsiku walge terrori abil oma seisukorda kindlustada — prowokatsioonilisi tapatöösi toime pannes ja... Warsawist saadud rahaga Tsankowi poliitikat ajades.

Leedu fasshistiline walitsus

Leedu uus walitsus seisab puhtfasshistidest koos. Kuna aga rahwahulgad kristlikka demokraatisi kõige enam wihkawad, siis hoiawad need endid selja taha (neil on ainult kolm ministrikohta), kuna walitsuse nähtawamale kohale rahwuslased on seatud. Wiimased on aga ainult warjuks kristlaste poolasõbralisele ja nõukogudewaenulisele poliitikale. Kõige selgemine paistis see rahwuslaste warjukujuline seisukord kommunistide tapmise puhul silma: niihästi Woldemaras kui ka Smetona selesasid, et nemad tapmise wastu on, et neil teateid ei

¹ Käesolew kirjutus ei jõudnud veel trükikottagi, kui juba ajalehed uutest tapmistest teatasid. Seekord langes wiis kommunisti fasshistide ohwriks. Küsitaw, kas tapmistel nüüdki lõpp on. Toim.

olewat jne, kuid — nad olewat jõuetud ja ei suutwat püüstmiseks midagi teha.

See jõuetus annab õiguse ütelda, et kuigi suurt tähtsust ei tule anda peaministri (rahvuslase) Woldemarase tõendusele, et uus walitsus Nõukogude-Liiduga sõbralikku wahekorda jääb ja tagatislepingut mingi hädaoht ei ähwarda. Kui samal ajal kristlaste juhid, kel kahtlemata poliitiliselt suurem mõju ja kaal on, Nõukogude-Liidu ja ta esitajate kohta kõige jultunumaid prowokatsioonilisi juttusi laiali laotawad ja awalikult lepingu katkestamist nõuawad, siis on selge, et fasshistiline Leedu Nõukogude-Liidust lahkulöömisele ja Poola hõlma langemisele tüürib.

Kui välispoliitikas walitsewate ringkondade wahel mõnesugused lahkuminekud walitsewad, tegutsewad nad sisepoliitikas kõik täiel üksmeelel „kahjulikkude elementide“ (kommunistide) häwitamiseks ja „rahu jaluleseadmiseks“. Klassilised ametiühisused on sulatud,

streigid keelatud, haigekassade ja töötöliste abirahad on kinni pandud. Seim on fasshistilise walitsuse käsikuks tehtud; põhiseaduse muutmise seisab päewakorral. Waimulik seisus kerkib esimesele paigale. Omawalitsuseasutuste asemel seatakse nimetatud maakonnaülemad. Tööliste ja talurahwa seisukorra parandamiseks lubatakse ainult toetust... Brasiiliasse rändamiseks...

Täieste käegakatsutawalt on see kodanlik-hallparuline fasshistiline riigipööre Inglise imperialismuse ja Poola fasshistilise mõisnikkudewalitsuse poolt ette kirjutatud ja Nõukogude-Liidu ja Leedu töölisteklasi jakehwema talurahwa vastu sihitud. Ta wiib Leedu ja Poola lähenemisele ja suurendab fasshistilise riigipööre hädaohtu ka teistes Balti riikides, samati ka sõjahädaohtu Nõukogude-Liidu vastu.

Sellepärast on waja wäsimata walwel seista.

W. Mickiewicz-Kapsukas

„ORAS“ Ainus eestikeelne juttude, teaduste ja kunstide pildiajakiri Nõukogude-Liidus

Ilmub 6 korda aastas ja maksab 3 rbl aastakäik. Üksik number 60 kop.

№ 5 (14) *N. P. Bogdanow-Belski:* Peastarwamine (pilt). *A. Wettik:* Küla waldamine (joonistus). *Jul. Tamberg:* Võitlusemurrus (jutt). *V. I. Leenini* kirjad Maksim Gorkile. *E. Hertlein:* Mis meil Jeesusest teada on? *E. Gebhardt:* Kristus ristis (pilt). *Ain Rannaleet:* Kotkad (luuletus). *Prof. W. Glintshikow:* Gripp (influenta, hispaaniahaigus). *Ain Rannaleet:* Mu päewad on rasked... (luuletus). *A. Jakowlew:* Millest Moskwas laudakse, *P. Aljakrinski* joonistustega. *Karl Ewald:* Armastus (jutt). Raadiosõber. Töölerakendatud elektroonid (joonistus). *J. Newjähki:* Energia ja raadio. *J. K.* Raadiosõpradele. *J. K.:* Liikuwatõ (kino-) piltide edasiandmine raadioga. *Taljana Dönnik:* Brauni kiired (fantaasia-jutt). Raadio-kroonika. *J. Depman:* Kellega kah Eesti tsensorid sõda pidasid. „von“ kardab „Wemmalt“. „Tunne iseennast“. Raamatukaupmehe Luksepa wintsutused. („Paradiis maa peal“, „Uus põrgu“). „Sääski“ kurnamas. *J. Muni* „Teadus“. (Kaks kärbest ühe hoobiga, „Suremine“ urma suus, Tallinna timpsai „Wiiburi kringli“ puhul, „Sina ei pea mitte warastama“). Paljasjalgne Tennisson lõhub kirikumüürisi. Pudukaupmehega kimbus.

ÜKSIKU NUMBRI HIND 60 KOP.

TALITUS: Lee ningraad, Fontanka 53. Telefon 5-97-54. Postiaadress: Ленинград, Фонтанка 53, „Кюльвая“ (ehk „Орас“).

„Werewärskendamine“ Eesti sotside parteis

On harilik nähtus: kui töölisteklass kaldub pahemale poole, siis teewad kumarduse pahemale poole ka sotsid. Inglise töölisteliikumine kaldub viimasel ajal tugevaste pahemale poole, ja ühenduses sellega on tekkinud ka Inglise sotside ridades igasugused „pahempoolsed“ kalduwused ja woolud. Purcelid, Pew'd, Bromleyd ja teised mängiwad Inglise töölisteparteis suuräraandjate Macdonaldide ja Thomaste kõrwal päris „pahempoolset“ osa. Ja seda märkame igal pool. Ühenduses kapitalismuse stabiliseerimisega ja kapitalistlike tööstuse ratsionaliseerimisega, mis töötawate hulkade arwel sünnib, märkame iga töölisteklassi ridades tugewat pahemale poole kaldumist. Kohe annab see end sotside parteides tunda. Kohe tekiwad sotside parteides „pahempoolsed“ woolud ja kalduwused, nagu seda praegu Saksa maal näeme, kus sotsiaaldemokraatlike partei Saksi ja Thuringeni organisatsioonid kôwaste „pahempoolse“ opositsiooni tegemisega parteis ametis on. Austrias on peaaegu kogu sotsiaaldemokraatia „pahempoolne“, ja wastawalt sellele kirjutas Austria sotside äss Otto Bauer oma parteile hiljuti isegi uue „pahempoolse“ programmi.

Enesestmõistetaw, et „pahempoolsed“ sotsid mitte kriipsu wõrdki vähem närused ei ole kui 100-protsendilised päris-sotsidki. Sots jääb ikkagi sotsiks, nime tagu ta ennast parem-wõi pahempoolseks. Wahe oleks wast selles, et „pahempoolne“ sots oma tegewuses ja wäljaastumistes weelgi närusem, weelgi abitum, wiletsam ja saamatum on kui harilik wäikekodanlaseks muutunud sots, kes vähemalt teab, mis ta teeb.

Sotsidel on aga waja „pahempool-sust“ selleks mängida, et aga niisuguse „pahempooluse“ sildi all ennast töölisteklassi külge kleepida. Kus Macdonald enam töölistele lähenedagi ei tohi, seal katsus end töölistele kaela määrada „pahempoolne“ Purcel. Ja loomulik, kui töölisteklass pahemale poole kaldub, siis tohiwad Macdonaldid waewalt töölistele läheneda. Selles „muutunud olukorras“ katsuwad siis õnne „pahempoolsed“ sot-

sid, kes oma pahempoolsete sõnakõlksudega tööliste poolehoidu püüawad wõita.

Umbes sedasama märkame praegu ka Eestis. Ka Eesti sotside hulgas on „pahempoolne“ wool tekkinud, mis paraku isegi wäga „pahempoolne“. Asi seisab nimelt selles, et mõni aeg tagasi hakati sotside partei juure noorsotsialistide organisatsiooni looma. See organisatsioon on juba oma konwerentsi pidanud ja kaks nummert oma häälekandjat „Rünnakut“ wälja annud, pealekauba weel Eesti töölisnoorsoole ühe manifesti awaldanud. Ja selle noorsotsialistlike liikumise tiiva alla pugunud noored ja wanad sotsid kujutawadki „pahempoolset“ woolu Eesti sotside parteis.

Mis siis Eesti „pahempoolsed“ sotsid tahawad? Nende sõnad on õige karedad. „Rünnak“ arendab mõtet, et sotside partei on ajast ja hulkadest maha jäänud. On kiwinenud ja wana. Ei suuda tööliste hulkades poolehoidu leida jne. Waja on seda wana keha noorendada. Waja on sotside parteis werd wärskendada. Ja „Rünnak“ kirjutab sõna-sõnalt:

„Noor, rikkumata ja wärskelt pulsseeriw veri peab läbistama wana sotsialistliku partei keha, kui ta tahab muutuda elawaks ja otsustawaks jõuks rahwuswahelises tööliikumises. Anda hoogu praktilise koostööga partei sisemiseks noorendamiseks, see on noorsotsialistlike rühmade üks tänapäewa ülesannetest.“

Aga weel enamgi. Päris-sotsidele on proletariaadidiktatuur üks kõige suurematest kurjustest sellessinatses kurjas ilmas. Kuid „pahempoolsed“ sotsid Eestis on ennast isegi (kuulake, kuulake!) proletariaadidiktatuura poolehoidjateks „kuulutanud“. Oma manifestis Eesti töölisnoorsoole kirjutawad nad must walgel mitte enam ega vähem kui järgmisi sõnu:

„Kapitalism on jõudnud oma lõpujärku. (Mis ütleks küll isa Kautsky, kes oma halli habeme juures wandus, et kapitalism sugugi ei lagune, waid weel tugewamaks läheb?—L. L.) On aastate küsimus, millal kodanluse wõimu asemele peab astuma (kuulake, kuulake! L. L.) proletariaadi diktatuur üleminekuks sotsialistlikku ühiskonda.—Töörahwas ei tohi ootama jääda kapitalismi surma, waid peab olema walmis wõtma wõim oma kätte, kui on saabunud paras aeg Euroopa riikides. Mida enam läheneb sotsiaalse rewolutsiooni silmapilk

seada enam peab töörahwas walmis olema wõimu wõtmiseks oma kätte. Sotsiaalne rewolutsioon ei waja mitte üksi tihedasti organiseeritud töörahwast, waid ka arenenud ja teadlikke klassiwõitlejaid, kes jõuaks hoida wõimu oma käes ka pärast sotsiaalse rewolutsiooni algust ning wiia osa maailma lähemale sotsialismi lõppideaalidele.“

Mis see siis on? Proletariaadi diktatuur? Kapitalismuse lõpu lähenemine? Sotsiaalne rewolutsioon? Kes on neid sõnu enne sotside suust kuulnud? Ehk kui on kuulnudki, siis ainult mõniteda ja needes. Ja nüüd tulewad Freibergid, Gustawsonid, Rummad, Sawingud, Andreesenid j.t. Eesti sotside parteist ja kuulutawad: kapitalismil on lõpp käes, waja teha sotsiaalset rewolutsiooni ja panna maksma proletariaadi diktatuur, waja noorendada ja wärskendada werd sotside parteis jne. Wiimane „Rünnaku“ nummer kaewab Asti ja teiste sahariini-sotside jaoks isegi haa walmis ja teeb risti, sest Asti sarnaste meeste jaoks, kellel lõbusam kodanluse hulgas istuda, ei olewat Eesti sotsialistlikes parteis enam ruumi. Harilikult wannuwad sotsid Nõukogude-Liidu maa põhja, sest N.-Liit on sotsi keeles põrgu maa peal. „Pahempoolsete“ sotside „Rünnak“ ei leia aga N.-Liidu sõimamiseks ja mõnitamiseks ühtki sõimusõna, nagu mäletseks ta suus Martna sahariiniterakesi. Milleks niisugune manöwürdamine?

Selle põhjuseid ei ole raske leida. Eesti sotside katsed töörahwale „külge lüüa“ ei ole kunagi mingisuguseid tagajärgi annud. Töörahwas on alati sotsid oma hulgast wälja sülitanud. Peale 1. detsembrigi, kui sotsid kodanluse kaasabil sikkusi lammastest lahutasid, s.o. klassiteadlikka töölisi ja kommunistisi maha nottisid, et „wõistlejaid kõrwaldada“, — ei ole sotsidel korda läinud kanda töörahwa hulgas kinnitada. Töörahwas sülitab endiselt sotsid oma ridadest wälja. Sotside partei on jäänud sama wiletsakeseks nagu ta alati olnud. Üski tööline ei ole üle Brooksmäe läwe astunud. Sotsimeel-

sete ametiühisuste loomisel ei ole mingisuguseid tagajärgi olnud. Sotsid ei julgegi minna ametiühisusi asutama. sest ametiühisused muutuksid kohe nendeks kaigasteks, mis sotside äraandliku naha kõige pealt siniseks pargiks. Närukaelad Martnad ja Astid ning teised ei tohi praegu samuti tööliste juure minna, nagu kunagi ei ole tohtinud oma kollast nina tööliste hulka toppida. Tööliste liikumine Eestis on endiselt rewolutsiooniline. Kehwikute kihid kalduwad ikka rohkem ja rohkem pahemale poole ja lähewad kommunistlike parteiga kaasa.

Siia ongi koer maetud. See ongi põhjuseks, miks sotsidel waja on „pahempoolust“ mängida, miks sotsid järsku „päris“ kommunistlised hüüdsõnad omaks wõtawad. Harilikkudesse sotsi-mördadesse töörahwas ei lähe, sellepärast on waja teistsugused mõrrad üles seada. Uuteks mõrdadeks peawad olema need pahempoolsed sõnakõlksud, mida nüüd „pahempoolsed“ sotsid õhku pilluwad. Sinna, kuhu Martna oma sahariinipoliitikaga ei pääse, sinna loodab Freiberg pääseda sõnakõlksudega „noorendamisest“ ja „were wärskendamisest“ sotside parteis, kapitalismi lagunemisest, sotsiaalsest rewolutsioonist ja proletariaadi diktatuurast. Ainult see on kogu selle „pahempooluse“ sisuks. Muud mitte midagi. Sest ainult rumal wõiks uskuda, et niisugusest närukaelast ja kommunistide õgijast, nagu seda on „noorherra“ Karl Freiberg wõi niisugusest argpüksist, nagu seda on Gustawson ehk teised nahad, wõiks saada tõelised rewolutsionäärid.

Sotside järjekordsed manöwürid ei eksita töölisi. Eesti töölised tunnewad sotse, nimetagu nad end „pahempoolse“ wõi mõne muu aunimega. Ja Eesti töölijesed sülitawad oma ridadest „pahempoolsed“ sotsid ühes nende rewolutsiooniliste sõnakõlksudega samuti wälja, nagu nad seda sotsidega alati on teinud.

L. Looring

Meie rewolutsiooni iseloomust ja wõidurikka sotsialistilise ehitustöö wõimalusest N.S.W. Liidus

N. Buhaarin

1) Probleemi tekkimine. 2) Maailma kapitalismuse küpsuse küsimus. Mitmesugune enamuse arwustamine: kapitalismuse üldise küpsusetuse seisukohalt, sõjaliste äwituste seisukohalt, proletariaadi küpsusetuse seisukohalt. 3) Sotsialismuse eelguritest Wenemaal: rahwuswaheline sotsiaaldemokraatia, Wene vähemlus, Bogdaanow-Basaerow, Trotski, enamlaste parema tiiva seisukoht oktoobris. 4) Sotsialismuse ehitamise küsimus SNW. Liidus, kui meie rewolutsiooni iseloomu küsimus. 5) Kindlustus wäliste hädaohtude vastu ja meie arenemise sisemised jõud. 6) Kokkuvõte.

Käesolewal ajal seisab jälle terve rida meie rewolutsiooni peatähtsusega põhiküsimusi terwes oma suuruses meie ees. Põhjalikult neid põhjuseid arutada pole siin võimalik, ei saa aga tähen-damata jätta, et selle põhjuse juur selles seisab, et me praegu ülesehitamise-protsessilt ümberehitamise-protsessile edasimineku aja-järku läbi elame. Sarnane nimetus pais-tab meile puudulik ja mitte küllalt õige olewat. Sest kui meie majanduslise are-nemise eelminewat aega kui ülesehituse protsessi iseloomustada, siis tähendaks see sõna tõsisel mõttes seda, et tööstuse ja terve majanduse tõus sama rada läheb, mida mööda ta rewolutsiooni-eelses ajajärgus arenes. Ainult sel tingimisel, et tööstuse ja terve majanduse tõus sama rada läheb, mida mööda ta rewolutsiooni eelses ajajärgus arenes, oleks wõinud selle sõna otsekoheses mõttes ülesehitamise protsessist juttu olla. Tegelikult aga läks peale oktoobrirewolutsiooni meie majan-duse esimeses järjekorras aga selle riiklise osa tõus niiviisi, et ühelajal meie majanduse ülesehitamisega ka wahetpidamata walmistuse wahelkordade ümbermuutmine ja ümbertegemine sündis. Meie arenemine läks teisel alusel kui majanduse are-nemine enne tölisteklassi oktoobri-wõitu. Kui sellepärast ülesehitamise-protsessist rääkida, siis peab meeles pidama, et seda wäljendust tuleb tingi-walt wõtta. Sellega tahame me seda üelda, et meie produktioon on sõjaeel-sole tasapinnale tõusnud, et walmistuse materjaalne kondikawa sõjaeelses suurus on üles ehitatud. Ainult sõna selles mõttes wõib ülesehitamise-protsessist kõneleda. Ja ainult seesuguse aru-

saamisega wõib ülesehituse-ajajärgult üm-berehituse-ajajärgule minekust rääkida.

Nii siis pole mingit kahtlust, et praegu majanduse ümberehituse ülesanne oma terwes suuruses meie ette tõuseb, nimelt kui tema uuele tehnilisele alu-sele wiimise ülesanne.

See ülesanne toetab ennast kõige pealt kapitali leidmise ja täiendamise ülesandele, nende abinõude otsimisele, mis walmistuse aluspõhja laiendamiseks, uute ettewõtete uuel tehnilisel alusel ehitamiseks ja alusepanemiseks tarwis lähewad. Ei ole raske ette kujutada, et see üärmiselt raske ülesanne on, pealegi ei puuduta need raskused ainult prak-tika piirisi. Ei, ka teooriasel on see, nagu sakslased ütlewad, ein harter Nuss (kõwa pähkel). See raskus tekitabki terve ria kõikumisi ja wõnkumisi meie hul-gas. Kuid see raskus sunnibki meid rewolutsiooni põhiküsimuste juure astuma.

Ei ole üleliigne tähendada, et põhi-kapitali küsimus juba wõrdlemisi ammu üles seati (wõrdle Leenini elektrifikat-siooni küsimusega); seati üles ka mõne meie wastase poolt. Muu seas, sellega ühenduses, wõib meeletuleta ühte P. P. Masslowi tööd, nimelt tema 1918. a. wälja antud raamatut: „Sõja ja rewo-lutsiooni kokkuvõtted.“¹ Sel ajal sei-sis P. Masslow täiesti vähemlaste seisukohal ja wiis tähendatud raamatus vähemlaste poliitilise joone läbi. Muidugi mõista eitas ta sotsialistilise rewolutsiooni wõimalusi meil ja põhjendas oma eita-wat ilmawaadet peasjalikult sellega, et meie maal üldiselt mahajäänud majan-duslik-tehnilise aluse juures wõimata on uue tehnika probleemi lahendada.

¹ Маслов П. „Итоги войны и револю-ции“, М. 1918.

Nii kirjutas siis P. Masslow:

„Tarwis ainult põllumajandusliste ja käsitööstuse ettevõtetega, nende ülekaaluwate tüüpidega tutwuneda, milles terve tööstuse kohta kõige rohkem inimesi töötab, et otsusele jõuda: rewolutsioon ei suuda seni sotsialistlist korda kaasa tuua kuni kapitalistline walmistus selleks materiaalseid tingimisi pole loonud. Suur Wene rewolutsioon oma esimestel aastatel eraldab, lahutab ainult wabrikutööstuse põllutööst, eraldab kapitalismi abil, kuna sotsialism wast ainult „enam-wähem kaugemas tulewikus“ neid mõlemaid üksmeelselt kokku liidab. Wäiksetest põllumajanduslistest ettevõtetest lahku lõõmata ei suuda tööstus tehniliselt ühiskondlikeks walmistuseks ümber kujuneda. Käsitöölise algaegne tehnika ei wõi alale jääda, tehnika muutus aga lõhub poolpõllumajanduslised majapidamised ära. Tühjusest uutel tehnilistel alustel uusi ettevõtteid luua ei jõua ka rewolutsioon, waatamata selle peale, et tal määratu suured loowad jõud käepärast on.“¹

Kõige iseloomustawamaks ja huwitawamaks selles wäljawõttes on wiimane lause, kus autor sotsialistlike rewolutsiooni wõimaluse mõtet seob teise mõttega selle üle, et meil oma majanduse uue tehnilise aluse loomiseks kusagilt pole jõudu ja warandust wõtta.

Missuguste abinõudega wõiks seda uut tehnilist alust luua — see ongi probleem. Ajakohasel keelel wäljendades on see „põhikapitali probleem“, mida ka P. Maslow esimesele kohale seadis. Aga et vähemlase Masslowi arwates mingisugusest uuest tehnikast juttugi ei wõi olla, sellepärast oli ka tema arwates see peapõhjus küllalt otsustaw argument selleks, et üldse meie rewolutsiooni sotsialistlist iseloomu eitada.

Siit selgib, et meie majanduse uutele tehnilistele roobastele wiimise küsimus põhikapitali probleem meid meie rewolutsiooni iseloomu küsimuse juure, ühel maal sotsialistlike ehituse wõimaluste juure wiib, ühesõnaga, terve rea küsi-

muste juure, mis meil parteis praegu waielusainetena ees seisawad. Sellepärast on kasulik tagasi waadata, et meele tuletada, mis ennem üldse sotsialistlike rewolutsiooni üle räägiti, mis eriti sotsialistlike rewolutsiooni üle wäljamaal räägiti. Sarnane ajalooline tagasiwaade toob terve rea argumenta päewawalgele, mis aitawad nüüdseid waielusi selgitada, ühtlasi wõimaldades nii ühe kui teise waidlewa poole waadete ideelist algallikat tähele panna.

Siin on tarwis kas wõi õige lühidaltki meie aja, eestkätt maailma kapitalismi „küpsuse“ küsimuse juures peatada sellest seisukohast, mis seda probleemi enamlaste walgustuses näitaks. Üldiselt tuntud tõde on, et enamlaste prognoos (teadlik ettenägemine) ja taktika alati end kindlaksmääratud, täieste asjalikule seisukorra analiseerimisele on rajanud. Kolmesugused nähtused, mis üksiteisega seotud ja üksiteisest tingitud, wõeti enamlaste poolt rahwuswahelise kapitalismuse küpsuse küsimuse hindamisel ja otsustamisel arwesse. Esiteks, tema tehnilik-majandusline alus ja organisatsioonilised wormid. Teiseks, klasside wastastikune wahekord, töolisteklassi, wäikekoodanluse ja kapitalistlike suurkoodanluse jõudude wahekord. Kolmandaks, proletariaadi kultuur-ideoloogiline küpsus.

Arusaadaw, et proletariaadi kultuur-ideoloogilise küpsuse küsimust õigeusklikud marksistid mitte sarnasena üles ei seadnud, et proletariaat alles siis wõib wõimu oma kätte wõtta, kui ta oma kultuura on loonud, tarwiliku kaadri administratiiwtegelasi, keda riigi juhtimiseks tarwis läheb, on kaswatanud jne. Nii seadis küsimuse üles A. A. Bogdanow. Tema teooria järele ei wõi proletariaat enne wõimu wõtta, kui „üldise organisatsiooni teadusega“ tuttawaks on saanud, kuni ta läbi imbutatud on kõige endasse mahutawa proletaarse kultuura õpetusega. Muidugi mõista, et küsimuse sarnase käsitamise teel, nagu Bogdanowil on, kapitalismuse küpsuse küsimus waevalt kunagi jaatawa ja lõpuliku selgituse wõi otsuse saaks. Kuid enamlasted asusid teisiti küsimuse juure, ja sellelt seisukohalt oli kapitalistlike wahekor-

¹ П. П. Маслов, lk 151, Meie harwendused.

dade üldine küpsus sotsialismusele ülemineku tarwis käegakatsutawalt selge. Enamlased tõiwad esile oma wäite kapitalismuse wiimase — imperialistlise — arenemisejärgu kohta, kapitali rahuloldawa keskenduse ja koonduse astme ja kapitalismuse isesuguste organisatsiooniliste wormide üle (rahandusekapital, kapitali ainuõigus, pankade liidud jne). Ühtlasi hindasid nad imperialistlise ilmasõja fakti kui küllaldast tõendust kapitalistlike wahekordade küpsuse kohta, sest imperialistline sõda iseenesest ei ole muud kui määratu suure konfliktti wäljendus walmistujõudude kaswamise ja nende kapitalistlike kesta wahel, mis walmistujõudude enam-wähem normaalse arenemisele edaspidi kitsaks jäi.

Muidugi mõista, et enamlased kapitalismuse hindamisel kapitalismuse täieliku küpsuse tunnistamise seisukohalt wälja ei läinud ja koguni mitte ei oletanud, et igas maakera geograafilises punktis kapitali tsentralisatsiooni ja kontsentratsiooni aste, niisama ka töölisklassi koonduse aste jne igalpool ühesugused ja wastawalt sotsialismusele minekuks on walminud. Koguni ümberpöördult, enamlased esinesid s. Leenini kaudu oma seisukohaga nn. „kapitalismuse mitteühtlase arenemise“ seaduse näol. See seadus peab oma aluseks kapitalismuse mitmesugust ehitust üksikutel maadel. See seadus selgitab ka terawa wahe kapitalistlike ökonomika wahel, et kapitalismuse kui terwiku kogu mitte ei oleta kapitalistlike arenemise ühesugust kõrgust, ühesugust arenemise kiirust mitmesugustel maadel jne. See Leenini wäide kapitalismuse mitteühtlase arenemise üle oligi enamlastel teoorialiseks aluseks kapitalistlike majanduse küpsuse hindamisel, selle üle otsustamisel, kuiwõrd ta sotsialistlikele majandusele minekuks walmis on, kui ka ilmarewolutsiooni kui raske ja pikaldase protsessi ettenägemisel, mis ka ühel maal algada wõib.

Nii seadsid enamlased küsimuse üles. Teisiti lähenesid sellele küsimusele enamlaste wastased. Siin juures olgu tähendatud, et nende (wastaste) „tõendustes“ kapitalistlike wahekordade küpsusetuse üle terwe rida omapärasusi

oli. On olemas terwe rida arwustawaid seisukohte, mis enamlaste wastu sihitud, ja mis enamlaste arwamise kapitalismuse küpsuse üle meieaegses ilmajanduses ümber pidid lükkama.

Ühed ütlewad et kapitalismuse ei ole majandusliselt veel küps, teised — et ta küll küps on, aga ilmasõja tagajärjel ja sõjale järgnenud ainelise willetsuse tagajärjel ei ole küllalt kohast alust, et teda sotsialistlikele roobastele wiia. Kolmandad esitawad terwe rea „algupäralisi“ arwamisi, proletariaadi kultuuralise küpsusetuse peale näidates, mis teda ilmarewolutsiooni ülesannet täita ei lubawat.

Enamluse arwustajate esimene tüüp, kapitalismuse majanduslike küpsusetuse, walmimata oleku seisukohalt arwustajad, on selgelt esitatud Heinrich Cunow'i töödes. Ühes oma brosshuuras, mis selleks kirjutatud et Saksa riigipäewa hääletamist 4. aug. 1914. a. õigustada, targutab ta umbes järgmiselt: Käesolewal ajal sotsialistlikele korrale minekut mõelda, tähendab ainult tühipaljaste wiirastustega (illusioonidega) ja ünistustega tegemist teha. Marx ütles, et ükski majandusline worm ei lõpeta enne oma olemasolekut, kui ta täielikult kõiki oma wõimalusi ei ole teostanud, kuni ta ennast tühjaks ei ole ammutanud.

Wõtke need maad, ütleb Cunow edasi, kus kapitalismusest veel nõrgalt on arenud; wõtke turud, mis weel terwelt pole kapitalistlike kauba sisuga täidetud, wõtke weel mõned maad, kus kapitalismusest alles oma arenemiseastme algul seisab. — ja teile saab täieste selgeks, et kapitalismusel weel määratu palju arenemise aega ees seisab.

Pärast sõja aega, kinnitab Cunow, awanewad walmistujõudude osalise hawinemise tagajärjel kapitalistlike wahekordade ees weel uuedki arenemise wõimalused, sest kuiwõrd kapitalismuse walmistujõud sõja ajal teatud määral purunesid, sedawõrd pidi see turude wõrk, mis niigi suur oli, purustatud walmistujõudude määral weelgi suurenema; sellepärast ei ole see marksistlik, waid utoopia ja rumalus, kui lähemal ajal ühiskonna sotsialistlikele roobastele minekust mõeldakse.

(Järgneb)

Tõlk. W. Kasemets

Agitaatori-leheküljed

Wastu tulles agitaatoritele ja teistele parteitegelastele, awaldame edaspidi „Klassiwoitluses“ „agitaatori-lehekülgedel“ kokkuwõetult statistilisi teateid rahwuswahelisest seisukorrast, samuti ka Nõukogude-Liidu ehitustööst. Need teated („andmed“) aitawad parteitegelasi rahwuswahelise rewolutsiooni ja meie ehitustöö küsimusi laialiste tööliste- ja talurahwahulkade ees selgelt walgustada ja kergendawad partei kaswatustöö tegijatel sotsialistlise ehitustöö tundmaõppimist.

Kuidas imperialistlised riigid sõja wastu walmistawad

Suurte ilmariikide sõjakulud enne ilmasõda ja nüüd:

	1913	1924	1925
	(miljonid sõjaeel-seid dollarisi)		
Inglismaa . . .	375	399	352
Prantsusmaa . . .	280	213	224
Itaalia	131	112	109
Ameerika	294	370	347
Jaapan	60	109	122
Saksamaa	377	91	100

Nõukogude - Liidu kulud sõjawäe peale on ligi kolm korda vähemad kui tsariaegsed kulud. Nii kulutas tsariline Wenemaa 1913. a. 450 mljn doll., N.-Liit 1925. a. 150 mljn doll.

Rahuaaja sõjawägede arw maa-wäes:

	1913-14. a.	1923	1924	1925
	(tuhandetes)			
Prantsusmaa . . .	546	732	696	685
Inglismaa	269	182	187	186
Itaalia	400	248	308	291
Ameerika	226	372	417	408
Jaapan	275	236	236	205
	1716	1770	1844	1775
Saksamaa	800	100	100	100
N.-Liit	1300	—	600	560
Soomemaa	—	30	31	33
Eestimaa	—	12	12	14
Lätimaa	—	20	20	22
Poolamaa	—	264	308	325
Rumeenia	105	153	143	158

Need arwud näitawad, et 1) üldine sõjawägede arw imperialistlikes riikides oli 1925. a. suurem kui 1913 a., 2) meie nn. naabrite sõjawägede arw on wiimasel ajal kaswama hakanud, 3) need arwud tõendawad, et kodanliste riikide püssitikud mitte rahuarmastuse pärast ei suurene, waid tulewase imperialistlise sõja tarwis.

Iga 1000 sõjawäelase peale tuleb sõjawarustust

	Suurtükiksi	
	1913. a.	1925. a.
Prantsusmaal	5,2	7,2
Inglismaal	4,9	7,7
Ameerika	3,9	8,3
Saksamaa	5,6	3,4

	Kuulipildujaid			
	raskeid		kergeid	
	1913	1925	1913	1925
Prantsusmaal	2,4	10,7	—	49
Inglismaal	1,5	10,0	—	45
Ameerika	5,8	8,2	—	33
Saksamaa	3,4	8,2	—	14,2

Lähema wiie aasta wältel kawatsetakse ehitada: Prantsusmaal 2600 lennukit (endise 1500 asemel), Inglismaal kuni 900, (enne 600) Itaalias kuni 1400 (750), Ameerikas kuni 950 (600), Jaapanis kuni 700 (370) lennukit.

Niisugune näeb wälja „rahuarmastaja“ Euroopa.

Inglismaa osa N.-Liidule sõjariistus kallaletungimises (interwentsioonis)

Inglis- ja Prantsusmaa toetasid, nagu teada, 1918—1921. a. sõjakäiku N.-Liidu wastu ja warustasid walgeid wäeosa-sid niihästi rahaga kui ka sõjamoona.

Nüüd awaldati Inglise sõjaministeeriumi salajases ajakirjas arwud selle kohta, kuidas „tema kuninglik walitsus“ töörahwa-wõimu kägistamisest meil osa wõttis.

Niinimetatud „Põhja ekspeditsioonist“ (Arhangelski okupatsioon) wõttis osa: 901 ohwitseri, 14.305 sõjawäelast, kokku 15202 in.

Peale püsside ja rewolwri oli salgal sõjariistu:

	Põhja wäeliinile	Deniikinile	Koltshakile	Kokku
Suurtükki	166	776	88	1 030
Suurtükipadrunit	1 002 500	1 830 000	250 029	2 303 788
Püssipadrunit	118 190 000	597 000 000	300 000	715 490 000
Pommisi	358 172	18 000	500 000	876 172
Püssisi	58 000	250 000	59 000	357 000
Saksa wintpüssisi	—	8 500	—	8 500
Kuulipildujaid	2 267	5 100	2 430	9 697

Prantsuse walitsus saatis Deniikinile 6100 lennukilt allawisatawat pommi, 424 suurtükki, sinnajuure 3 012 000 padrunit ja 138 lennukit.

Waadake kui helled need tsiwiliseeritud riigid olid ja kuidas nad Wene maal püüdsid rahu ning armastust maksa panna. Seda tehti nn. rahwaste-

suurtükki 137
raskeid wäljasuurtükki 3
kuulipildujaid 989

Edasi waadake, kuidas see „demokraatline. Inglismaa“ Wene walgeid kindralisi sõjariistadega ja -moonaga warustas.

liidu otsekohesel osawõttel. Siin puudub weel Eesti, Läti ja Poolamaale antud sõjawarustus, muidu saaksime täieliku pildi Inglismaa „sõbralikkusest“ N.-Liidu wastu.

Niisamasugust sõjakäiku sepitsewad imperialistlised riigid, eesotsas Inglismaa, nüüdki jälle N.-Liidu wastu.

Sotsialistline ehitustöö Nõukogude-Liidus

Mis meil põllumajanduses walmistatakse?

1926-27. majanduslisel aastal arwatakse turule wiimiseks jääwat: terawilja 26%, tehnilisi põllukaswatusi (puuwill, lina suhkrupreedid jne) 28%, karjasaadusi 36%, heina jne 4%, kala ja jahiasjanduse saadusi 4%. Niiwiisi annab põllumajanduse tehniline ja karjakaaswatus osa 64% kogu põllumajanduse saaduse müügile minewast osast. Suurem osa sellest läheb tooresainena meie suurtööstusesse. Aga sellest hoolimata on praegu weel 40% kogu wäljawaeso summast tooresained; sellepärast on waja põllumajanduse tehniliste kultuurade (kaswatusete) ja karjasaaduste hulka tungiwalt tõsta.

Põllumajanduse tõstmise ja riigi eelarwe

Põllumajanduse tõstmise läheb kahes liinis: esiteks põllumajanduse sisemiste tagawarade ja teiseks riigi eelarwe järele antawate toetussummade arwel.

Eelarwe järel antud summad kulutatakse peajasjalikult melioratiwsete (maaparan-duse-) tööde peale, samuti ka wilja-ikalduse läbi kannatada saanud majapidamiste toetuseks.

Eelarwe järel antud summad miljonites rublades

1923-24. a.	1924-25. a.
56 ¹ / ₁₀	147 ¹ / ₁₀
1925-26. a.	1926-27. a.
159	125

Toetussumma wähenemine 1926-27. a. on sellest tingitud, et eelmisel aastal hea wiljasaak oli ja riiklist abi tarwitajaid majapidamisi nüüd wähem on.

Käesolewal aastal tõuseb külwipind kogu Liidus 97%-ni sõjaeelsest külwipinnast.

Karilooma oli meil 1926. a., wõrreldes 1916. a., 94%. Sealjuures on meil ainult hobuseid wähem kui 1916. a., kuna suurte sarwloomade arw 105%-ni sõjaeelsest arwust ulatab.

Sm. Wiktor Kingissepa nimelise lennuki ehitamiseks Tallinna töolistelt

Tallinna töölised annetasid lennuki
heaks 41250 marka.

W. Kingissepa nim. lennuki ehituse
keskkomisjoni nimele on tulnud Tallin-
na töolistelt järgmised annetused:

1. Lutheri wineeriwabriku töolistelt	7020 mrk
2. Balti puuwillawabrikust	8150 „
3. Põhja puupapiwabr.	4500 „
4. Riigi raudteetehaste töö- listelt	4250 „
5. Sõjawäearsenali töölis- telt	1450 „
6. „Estokinga“ tehase töö- listelt	1050 „
7. Rottermanni tehase töö- listelt	2350 „
8. Juhanson'i paberiwabri- ku töolistelt	1500 „
9. Jürgensoni lauawabriku töolistelt	1100 „
10. „Waba Maa“ trükikoja töolistelt	450 „
11. Korjanduslehega s. Mäe kaudu	3500 „
12. Korjanduslehega s. We- rewa kaudu	2750 „
13. Korjanduslehega s. Te- rase kaudu	2930 „
14. S. Angerjas annetas	250 „

Kokku 41250 mrk

Annetajad kutsuvad sedasama järele
tegema töörahvast Narwa, Pärnu, Tartu,

Wiljandi, Wiru, Paide, Harju, Wõru,
Walga ja Petseri linnas ja maakondades.
Kriti kutsume sedasama tegema kõigi
nende Tallinna ettevõtete töölisi, nagu
sadamatehaste, tikuwabriku, Krulli,
Dwiigateli jne, kes weel annetanud ei
ole. Annetuste kogumine on määratute
raskustega seotud. Mitte üksi madal
tööpalk ei tee siin takistusi, waid siin
on kümneid teisigi takistusi. Korjanduse
eest meie langenud juhi nimelise len-
nuki heaks wõib vähemalt kümneks
aastaks, kui mitte rohkem, wangi sat-
tuda. Paremini oleks ka annetajate
eneste saatus. Meie peame korjandust
toimetama sügawal põrandal all, kuhu
ei pääse ligi kaitsepolitsei nuhkide ja
wabriku kubjaste silmad ega kõrwad.
Kuid see ei kohuta ühtki töolist. W. Kin-
gissepa nim. lennuk peab saama wal-
mis ehitatud hirmuks kodanlusele ja
julgestuseks töörahwale. Miski ei suuda
takistada töörahwa wõimsat tahtmist.

Peale Eestimaa töörahwa kutsume
endile järgnema Eesti töölisi ja talurah-
vast wabas Nõukogude-Liidus. Nõu-
kogude-Liidus ei ole töörahwa tahtmist
keegi takistamas. Kui Eesti tööline suu-
dab wiltsata olude tõttu annetada ühe
marga, siis annetagu iga Nõukogude-
Liidus asuw Eesti tööline iga marga
kohta üks rubla.

Elagu W. Kingissepa nimeline len-
nuk!

Korjajad

AJAKIRI „KLASSIWOITLUS“

ilmub 1927. aastal üks kord kuus

„Klassiwoitluse“ tellimisehind 1927. aastaks on 2 rbl 40 kop., pooleks
aastaks 1 rbl 20 kop. ja weerand aastaks 60 kop. Üksiku nri hind 25 kop.

Kõik seni ilmunud „Klassiwoitluse“ numbrid jaanuarist 1919 kuni
tänapäewani on weel saada. „Klassiwoitluse“ sisu ei wanane. Ükski „Klassi-
woitluse“ nr ei wõi üheski rahwaraamatukogus ega punases nurgas puududa,
kuni nende tagawara weel pealadus jatkub. Nr 1—72 on 12-numbriliste köidete
kaupa saada, iga köite hind 2 rbl postiga. Kes vähemalt 3 köidet korraka tellib,
saab köite 1 rbl 50 kop. eest. 1926. aastakäik (nr 73—78) maksab 1 rbl.

Talitus ja pealadu: „Külwaja, Leningrad, Fontanka 53, kort. 9. Tel. 5-97-54.
Postiaadress: Ленинград, Фонтанка 53, „Классивыйтлус“ (ehk „Кюльвая“).

Kommunistilise Internatsionaali Eesti sektsiooni väljaanne. Wastutaw toimetaja H. Pöögelmann

Ленинградский Гублит № 35644.

Тираж 2000.

Тип. „Творчество“. Полтавская, 12

Hind 25 kop.

